

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je odpovědnost největších soukromých emitentů skleníkových plynů, především fosilních korporací (tzv. „carbon majors“), a zejména její vztah k lidským právům. Strategické klimatické žaloby jsou na vzestupu a soukromí znečišťovatelé jsou stále častěji jejich terčem. Zatímco lidská práva jsou široce využívána v klimatických žalobách proti vládám a státním orgánům, jejich role v současných a potenciálních klimatických soudních sporech zaměřených na soukromé subjekty zůstává nejistá. Cílem této práce je osvětlit toto téma analyzováním potenciálních zdrojů odpovědnosti podniků v oblasti klimatu a nedávné judikatury.

Nejprve je představen vliv korporací na klimatický systém (jejich „podíl“ na emisích skleníkových plynů) v kontrastu s jejich okrajovou rolí v mezinárodní správě („global governance“) a právu v oblasti klimatu. Změna klimatu jako otázka lidských práv je stručně zkoumána v druhé části, která se zaměřuje na porušování lidských práv ze strany korporací využívajících fosilní paliva, včetně „případových studií“ lidskoprávních dopadů korporací Shell, Total a Texaco/Chevron v zemích globálního Jihu.

Třetí část se zabývá různými zdroji potenciální odpovědnosti korporací v souvislosti se změnou klimatu a úlohou, kterou by mohla hrát lidská práva. Koncepty „společenské odpovědnosti korporací“ a „byznys a lidská práva“ jsou představeny jako základ pro mezinárodní nástroje soft law a vnitrostátní právní předpisy v oblasti náležité péče o lidská práva („human rights due diligence“). Část uzavírá přehled právních zdrojů mimo lidská práva, který zdůrazňuje význam soukromého (deliktního) práva.

Ve čtvrté části jsou analyzovány hlavní klimatické žaloby s ohledem na zjištění z předchozí části. Nejprve je diskutována definice strategických klimatických žalob a klíč k výběru (především) evropských případů. Poté část pojednává o případech *Milieudefensie v Shell* a *Carbon Majors Inquiry*, kde hraje důležitou roli mezinárodní soft law, a následně francouzské případy zahájené na základě francouzského zákona o povinné péči v oblasti lidských práv. Poté jsou popsány další nedávné případy (zejména německý případ *Lliuya v RWE AG*) založené na deliktním právu civilním.

Pátá část shrnuje celkové trendy v oblasti klimatických žalob proti korporacím ve světle předchozích dvou částí. Po diskusi o perspektivách klimatických žalob proti korporacím se

práce vrací k debatě o právním zdroji potenciální odpovědnosti s důrazem na potenciál soukromoprávních nástrojů.

Autor dochází k závěru, že ačkoli diskurz o lidských právech pomohl vyvinout tlak na to, aby se korporace zodpovídaly za poškozování lidských práv v souvislosti se změnou klimatu, klimatické žaloby mohou být úspěšné i s využitím soukromoprávních nástrojů bez ohledu na lidská práva. Lidskoprávní nástroje však mohou pomoci překonat některé problémy, s nimiž se korporátní klimatické žaloby potýkají, jako je příčinná souvislost a rozsah odpovědnosti za emise. Lidskoprávní perspektiva navíc pomáhá naplnit strategický účel soudních sporů. Autor v závěru vymezuje řadu témat pro další výzkum: vztah soukromého práva k otázkám změny klimatu obecně, role globálního Jihu a globálních nerovností a nutnost nově definovat soukromé a korporátní právo tak, aby odráželo krize antropocénu.